Sak 44/15

Endring av reglement og praksis for forhåndsgodkjenning av delstudier

Bakgrunn

Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte er endret fra at det gis studiestøtte til delstudier i utlandet som *kan* inngå i studentens grad, til at det gis studiestøtte til delstudier i utlandet som *skal* inngå i studentens grad.[1] I forståelse og dialog med Lånekassen har fakultetets praksis for forhåndsgodkjenning likevel frem til i dag vært denne: I masterprogrammet i rettsvitenskap kan inntil 60 studiepoeng i graden avlegges i utlandet (spesialemner og/eller masteroppgave). Så fremt spesialemner og/eller masteroppgave gjenstår i studentens utdanningsplan, gis det pr i dag forhåndsgodkjenning for hhv 30 eller 60 studiepoeng etter studentens ønske, uten at det differensieres mellom hvilke universitet det faktisk vil være mulig å gjennomføre skriftlige arbeider som i hovedsak tilsvarer masteroppgave, og hvor det kun er mulig å gjennomføre spesialemner. Dagens praksis samsvarer med studentenes ønske om å stå fritt i valg av studiested og å kunne være utenlands i et helt studieår, men kan altså ikke videreføres etter at forskriftsendringen nylig er fulgt opp i form av endring av hvordan utenlandsstudier skal registreres og rapporteres til Lånekassen gjennom Felles studentsystem (FS). Fakultetet må nå rapportere eksplisitt hvilke studiepoeng som *inngår* i grad, og forhåndsgodkjenning kan dermed ikke lenger gjøres ut fra hvorvidt emnene *kan* inngå i grad.

Dagens utvekslingstilbud

Fakultetet har i dag i overkant av 130 utvekslingsavtaler som studentene kan velge blant, i tillegg til at en del av universitets avtaler kan benyttes også av jusstudenter. Gjennom alle utvekslingsavtalene er det mulig å ta emner som vil tilsvare spesialemnene i mastergraden i rettsvitenskap. Gjennom om lag 20 avtaler er det mulig å gjennomføre skriftlig arbeid som i hovedsak tilsvarer masteroppgaven, og som vil kunne godskrives som masteroppgave i mastergraden i rettsvitenskap.

Utvekslingsavtalene fordeler seg i tre kategorier:

<u>Ca. 100 Erasmus+ avtaler:</u> Disse avtalene er inngått med partnerfakultet innenfor Europa, de er uten skolepenger og uten spesifikke karakterkrav. Ved konkurranse om et begrenset antall plasser til et bestemt sted vil det være karakterer som avgjør hvem som får reise. Det er likevel mulig for *alle* som ønsker det, å reise på utveksling gjennom Erasmusavtaler. Gjennom erasmusavtalene kan studentene ta spesialemner, men normalt ikke masteroppgave.

<u>1 / 19 Nordplus-avtaler:</u>[2] Disse avtalene er inngått gjennom et nettverk av alle de juridiske fakultetene i Norden samt ett i hvert av de baltiske landene. De er uten skolepenger og uten spesifikke karakterkrav. Ved konkurranse om et begrenset antall plasser til et bestemt sted vil det

---

[1] Se merknad til § 35-1 i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte 2010-2011: http://www.lanekassen.no/nb-NO/Toppmeny/Forskrifter/forskrifter-fra-tidligere-ar/Tildeling-av-stotte-2010-2011/Fjerde-del-Stotte-til-utdanning-i-land-utenfor-Norden/#15176 versus merknad til § 35-1 i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte 2014-2015: http://www.lanekassen.no/nb-NO/Toppmeny/Forskrifter/tildeling-av-stotte-2014-2015/fjerde-del-stotte-til-utdanning-i-land-utenfor-norden1/#20724

[2] Nordplusavtalene er organisert gjennom et nettverk som teller som én avtale. Nettverket har 19 partnere utenfor Norge.

være karakterer som avgjør hvem som får reise. Det er likevel mulig for *alle* som ønsker det, å reise på utveksling gjennom Nordplus. Gjennom Nordplusprogrammet kan studentene ta spesialemner, men normalt ikke masteroppgave.

Ca. 30 bilaterale avtaler: Disse avtalene er inngått med partnerfakultet både i og utenfor Europa. På alle disse avtalene er det bestemte karakterkrav, minimum C eller bedre, noen ganger B eller bedre. Mange av disse avtalene omfatter opptak til LLM-program ved partnerfakultetet. Gjennom alle disse avtalene er det mulig å ta spesialemner, og gjennom mange av dem vil det være mulig å gjennomføre skriftlig arbeid som i hovedsak tilsvarer masteroppgave og som siden kan godskrives som masteroppgave i mastergraden i rettsvitenskap. Felles for de fleste av de bilaterale avtalene er at studentene betaler skolepenger. Skolepengene er høye, selv om det oftest gis reduksjon i skolepengene på grunn av samarbeidsavtalen som er inngått.

Positive konsekvenser

Fakultetets *anbefaling* til studenter som vurderer utveksling, har alltid vært at dersom de ønsker å være utenlands i to semestre bør de velge et universitet der de har mulighet til å gjennomføre skriftlig arbeid som siden kan godskrives som masteroppgave, slik at de vil kunne få godskrevet hele 5. studieår når de kommer tilbake, og dermed unngår forsinkelser i studiet. Den samme anbefalingen blir gitt til studenter som allerede har avlagt spesialemner og kun har masteroppgaven igjen. Til nå har studentene likevel stått fritt i valg av studiested under sitt utvekslingsopphold, og vi ser at andre interesser i noen tilfeller har veid tyngre enn studentens studieprogresjon.

Ved at adgangen til å få forhåndsgodkjenning for to semester innskrenkes til kun å gjelde de steder der studentene *faktisk* vil kunne fullføre hele 5. studieår, vil vi i større grad unngå at delstudier i utlandet fører til forsinkelse eller forlengelse av studentens utdanningsløp.

Likedan vil studenter som kun har masteroppgaven igjen, kun få forhåndsgodkjenning for steder der det er mulig å gjennomføre skriftlig arbeid som i hovedsak tilsvarer masteroppgaven. I prosessen frem mot utveksling vil vi kunne støte på utfordringer fordi fakultetet på tidspunkt for nominasjon til utveksling, ikke har noen garanti for at studenten følger oppsatt utdanningsplan. For eksempel kan studenter som oppgir at de skal skrive masteroppgave på høstsemesteret og dermed står fritt i valg av utvekslingsdestinasjon for vårsemesteret, ende opp med likevel å ta spesialemner ved Det juridiske fakultet på høstsemesteret. Løsningen vil måtte være at fakultetet ved vurdering av søknad om utveksling må legge studentens opplysninger om rekkefølgen på innholdet i 5. studieår til grunn, og gi tilbud om nominasjon til utveksling på bakgrunn av disse. Videre må vedtak om forhåndsgodkjenning ikke fattes før i høstsemesteret når fakultetet ser at studenten faktisk følger planen som er opplyst i søknad om utveksling. Forhåndsgodkjenning av delstudiene i utlandet forutsetter at studenten har fulgt den utdanningsplanen han/hun skisserte i sin søknad om utveksling.

Negative konsekvenser

Muligheten for å være utenlands to semester vil for fremtiden være forbeholdt studenter som har karakterer som gjør det mulig å få opptak gjennom de bilaterale avtalene. Altså vil studenter med et karaktersnitt i underkant av C og nedover kun ha mulighet til å utveksle i ett semester.

Videre vil muligheten for å være utenlands to semester være forbeholdt de som er villig til å ta opp ekstra studielån for å betale skolepenger gjennom de bilaterale avtalene. Lånekassen gir støtte, noe som stipend og noe som lån, til dekking av skolepenger, og ved inngåelse av nye avtaler har fakultetet som prinsipp at skolepengene som skal betales skal være innenfor Lånekassens støtterammer slik at utvekslingstilbudet er tilgjengelig for alle og ikke avhenger av at man har egen finansiering.

Ved et fåtall erasmusavtalepartnerfakultet i Storbritannia er undervisningen lagt opp slik at fagene undervises gjennom et helt år med eksamen på slutten av vårsemesteret. Disse avtalene vil ikke lenger kunne brukes. Likevel har fakultetet fortsatt et bredt utvekslingstilbud i Storbritannia.

I tillegg til den juridiske fagkunnskapen studenten tilegner seg, gir utvekslingsopphold mulighet for å utvikle språkkunnskaper. Særlig for land som Frankrike, Tyskland, Spania og Italia ser vi at studenter har ønsket å være utenlands i to semester for å kunne perfeksjonere språkkunnskapene tilstrekkelig. Studentene skal i utgangspunktet skal ha gode nok språkkunnskaper før de drar, til at de kan ha normal studieprogresjon under utvekslingsoppholdet. Likevel ser vi eksempler på at studenter som drar til land med annet undervisningsspråk enn engelsk, kan trenge to semester for å bestå tilstrekkelig antall emner til at det kan gis full godskriving av spesialemner i mastergraden i rettsvitenskap (30 studiepoeng). Med to unntak (LLM-avtaler med Universität Saarland og Freie Universität) vil det ikke lenger være mulig å utveksle mer enn ett semester til ikke-engelskspråklige land.

Til tross for de negative konsekvensene som her trekkes frem, kan fakultetet vanskelig gjøre annet enn å tilpasse reglene for forhåndsgodkjenning til forskrift om tildeling av studiestøtte.

Forhåndsgodkjenning av LLM-grad

En LLM-grad er en selvstendig grad som gir rett til støtte fra Lånekassen også der den ikke er forhåndsgodkjent som del av mastergraden i rettsvitenskap. Derfor har fakultetet funnet å kunne innvilge forhåndsgodkjenning for en hel LLM-grad også dersom studentene allerede har avlagt 30 studiepoeng på sitt 5. studieår. Fakultetet har også gitt forhåndsgodkjenning for LLM-grader på 90 studiepoeng selv om det kun er 60 studiepoeng som kan inngå i mastergraden i rettsvitenskap. Denne praksisen har spart både studenter og Lånekassen for en ekstra runde med søknad om støtte til LLM-grad i utlandet, og slik lagt til rette for at delstudier i utlandet kan forberedes mest mulig smidig og effektivt.

Slik rapporteringen og registreringen av utenlandsstudier nå gjøres i FS, vil det ikke lenger være mulig å holde frem med denne praksisen. Slik fakultetet ser det, er dette likevel den mest effektive og hensiktsmessige måten å gjøre det på både for studentene og Lånekassen.

Studieseksjonen holder på å kartlegge praksis for forhåndsgodkjenning av LLM-program ved de to andre juridiske fakultetene, og det er også tatt initiativ til dialog med Lånekassen om dette før det foreslås endring i denne delen av reglementet (§ 5-9-3, siste ledd). På nåværende tidspunkt varsles det derfor at det kan komme forslag om endring av praksis for forhåndsgodkjenning av LLM-program, men at dette utsettes til tidlig høst 2015.

Reglementsendringer som legges frem for fakultetsstyret:

Kapittel 5 i utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet regulerer godskriving av eksamener avlagt ved et annet lærested enn Universitetet i Bergen. §5-9 Delstudier i utlandet; forhåndsgodkjenning og godskriving regulerer adgangen til å gi forhåndsgodkjenning og senere godskriving av emner avlagt under utenlandsopphold, og det er her det foreslås endringer. Forslag til ny tekst som legges til er uthevet.

§ 5-9 Delstudier i utlandet; Forhåndsgodkjenning og godskriving

1. *Etter bestått 3. studieår i femårig integrert program kan studenter reise på utveksling som en del av masterprogrammet. Det er et vilkår at minst 60 sp er eksamener bestått i rettsstudiet ved UiB. Studenter i toårig masterprogram kan reise på utveksling fra og med sitt andre semester.*
2. *Det kan gis forhåndsgodkjenning for – og senere godskriving av – emner tilsvarende 30 studiepoeng spesialemner, og/eller skriftlig arbeid tilsvarende masteroppgaven (30 studiepoeng). Disse skal inngå i graden.* ***Forhåndsgodkjenning av skriftlig arbeid tilsvarende masteroppgaven forutsetter at utveksling skal skje til et universitet der det er mulig å gjennomføre slikt arbeid.***
3. *En student som har bestått 30 studiepoeng på 5. studieår, kan kun få forhåndsgodkjent utveksling i ett semester, eller et LLM-program.* ***Dersom studenten har bestått 30 studiepoeng spesialemner, forutsetter forhåndsgodkjenning av utveksling at utveksling skal skje til et universitet der det er mulig å gjennomføre skriftlig arbeid tilsvarende masteroppgaven.***

(…)

Ikrafttredelse

Flertallet av studentene som skal ut i verden studieåret 2015/2016 har allerede søkt om og fått forhåndsgodkjenning etter gjeldende regelverk. Av hensyn til likebehandling og forutsigbarhet vil søknader fra alle studenter som skal på utveksling i løpet av 2015/2016 behandles etter eksisterende regelverk.

Nytt regelverk vil gjelde for studenter som skal på utveksling fra og med studieåret 2016/2017, og søknader om forhåndsgodkjenning av delstudier i utlandet vil dermed behandles etter nytt reglement fra og med våren 2016 (søknader som gjelder delstudier i utlandet studieåret 2016/2017).

For at studentene skal kunne planlegge sitt utvekslingsopphold og ta informerte valg om hvor de ønsker å reise på utveksling, er det avgjørende at reglementsendringen vedtas før inngangen til studieåret 2015/2016, slik at studentene som skal på utveksling studieåret 2016/2017 kan få tidlig og tydelig informasjon om endret praksis og planlegge sitt utenlandsopphold ut fra dette.

Forslag til vedtak

Studieutvalget innstiller overfor fakultetsstyret på at § 5-9 i utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet endres som foreslått over. Endringene som trer i kraft slik at de gjelder for delstudier i utlandet som gjennomføres fra og med studieåret 2016/2017.

Reglementsendringer som vedtas av SU

I tillegg til reglementsendringene over som innebærer en endring av praksis, foreslås også noen mindre endringer og justeringer av §§ 5-1 og 5-7 som kun dreier seg om presisering av allerede gjeldende praksis, og som derfor ikke trenger å legges frem for fakultetsstyret.

Det foreslås likevel en presisering av praksis (§§ 5-1-1 og 5-7-1 og 5-7-4), samt en justering av begrepsbruken (§ 5-7-4). Justeringen av begrepsbruken er for at den skal harmonisere med universitets- og høyskoleloven.

I § 5-1-1 foreslås følgende tillegg:

§ 5-1 Generelt om godskriving og faglig godkjenning

1. *Beståtte emner, fag, eksamener eller prøver fra studier som er akkreditert etter universitets- og høyskoleloven godskrives, jf. § 1-3, 5. ledd, i grad der det godtgjøres at den aktuelle eksamen mv. er tilsvarende det omsøkte fritak i innhold, omfang og dybde, jfr Universitets- og høyskoleloven § 3-5 nr 1. For emner, fag, eksamener eller prøver ellers kan det etter søknad gis faglig godkjenning etter samme retningslinjer, jfr. Universitets- og høyskoleloven § 3-5 nr 2. Ved vurdering av kravet til "tilsvarende dybde" må det tas hensyn til variasjonene i utdanningsstruktur og rettssystem.* ***Ved vurdering av "tilsvarende omfang" legges ECTS-systemet til grunn såfremt ECTS-systemet er i bruk. 1 ECTS credit=1 studiepoeng. Ved godskriving av utdanning fra institusjoner som ikke bruker ECTS-systemet, beregnes omfang ut fra hva som utgjør fulltidsstudium for den juridiske graden ved den aktuelle institusjonen. Masteroppgave vurderes etter nærmere kriterier, se § 5-7.***

I § 5-7-4 foreslås følgende tillegg samt justering av begrepsbruk:

§ 5-7 Godskriving av masteroppgave

(…)

4. ***Fullførte og beståtte*** *~~M~~**m**asterprogram~~mer~~ i juridiske fag (LLM eller tilsvarende nivå) ved utenlandske universitet med et samlet omfang på minimum 60 ECTS-credits/60 studiepoeng kan ~~gi fritak for~~* ***godskrives som*** *både spesialemne (30 studiepoeng) og masteroppgave dersom det i studieplanen fremgår at det stilles krav om selvstendige skriftlige arbeider på minimum 12 000 ord.*

I universitets- og høyskoleloven brukes begrepet godskriving, og «gi fritak for» er derfor foreslått endret til «godskrives som».

Videre foreslås det at følgende legges til i § 5-7-1 for å tydeliggjøre gjeldende praksis:

§ 5-7 Godskriving av masteroppgave

(…)

1. *Masteroppgave godskrives dersom studenten har bestått tilsvarende prøve ved norsk eller utenlandsk lærested i form av selvstendige skriftlige arbeider som i hovedsak tilsvarer masteroppgave skrevet som del av et norsk masterstudium i rettsvitenskap.* ***Ved vurdering av «tilsvarende» legges det vekt på både innhold, omfang og dybde. Omfang gjelder både antall ord og studiepoeng. Ved vurdering av antall studiepoeng kan semesteret ses under ett.***

Forslag til vedtak

Endringene i §§ 5-1 og 5-4 vedtas som foreslått. Endringene trer i kraft straks.
INTØ280515